

Тиха Г.Д.

УДК 37.091.3

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тиха Г.Д.

Красноармійське педагогічне училище

У статті висвітлюються окремі напрями й форми роботи із професійної підготовки майбутніх учителів до виховної роботи.

Ключові слова: професійна підготовка, етапи професійної підготовки вчителя-вихователя.

ПРОФЕСИОНАЛЬНАЯ ПОДГОТОВКА БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ К ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Тиха Г.Д.

В статье освещаются отдельные направления и формы работы по профессиональной подготовке будущих учителей к воспитательной работе.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, этапы профессиональной подготовки учителя-воспитателя.

THE PROFESSIONAL PREPARATION OF A FUTURE TEACHER FOR AN EDUCATIVE WORK

Tikha G.D.

In the article separate directions and forms of work of professional preparation of future teachers to an educative work are observed.

Key words: professional preparation, stages of professional preparation of the teacher-educator.

*У вихованні уся справа у тому,
хто вихователь.*

Джон Локк

Майбутній учитель є реалізатором державної політики щодо розвитку й формування підростаючого покоління. Від підготовки вчителя значною мірою залежить професіоналізм і якість професійної діяльності майбутнього покоління. Тому на сучасному етапі розвитку національної системи педагогічної освіти значно зростають вимоги до підготовки вчителя, важливою проблемою залишається пошук ефективних шляхів, забезпечення необхідних і достатніх умов для вдосконалення процесу формування педагога як висококваліфікованого фахівця, здатного до творчої організації всіх ланок особистісно зорієнтованого педагогічного процесу, до самореалізації, до виконання нового соціального замовлення.

Більшість науковців розглядають професійну підготовку вчителя початкової школи як процес оволодіння особистістю життєвими компетенціями, загальнонауковими, професійними знаннями й уміннями для успішного здійснення професійної діяльності.

Важливе місце в усій системі професійної підготовки, в особистісному становленні майбутнього педагога займає його підготовка до виховної діяльності.

Процес підготовки майбутнього педагога до виховної діяльності можна умовно поділити на такі основні етапи:

1. Оволодіння студентами певним рівнем теоретичних знань про сутність виховного процесу і його специфічні особливості, про компоненти виховної системи й сучасні технології виховання, про принципи й методи виховання, форми організації виховної роботи.

Це відбувається в процесі вивчення студентами педагогіки, методики виховної роботи, основ педагогічної майстерності. На цих заняттях, окрім засвоєння теоретичних основ виховання, студенти, розв'язуючи педагогічні задачі, вчать аналізувати виховні ситуації, визначати напрям виховної роботи, ефективність тих чи інших методів і форм виховання.

2. *Формування в студентів первинних практичних умінь* аналізу виховних ситуацій, планування й проведення різних виховних заходів для певної вікової категорії.

Учитель завжди діє в конкретних ситуаціях, тому важливо ще в період навчання в педагогічному училищі навчити студентів бачити ситуацію, аналізувати її, виділяти провідні ідеї, які лежать в основі пошуку її розв'язання, розробляти конструктивні схеми й варіанти практичних рішень.

Тому викладачі психолого-педагогічних дисциплін використовують *моделювання фрагментів виховних заходів*, тобто пропонують виконання таких завдань, які передбачають розв'язання проблеми професійної спрямованості. Це здійснюється на практичних заняттях із методики виховної роботи, а також педагогіки при вивченні розділу «Теорія виховання» та створює умови, у яких майбутні вчителі-вихователі отримують можливість самостійно аналізувати педагогічні процеси, опановувати шляхи встановлення контакту з аудиторією, прийоми створення певного емоційного стану, вирішення типових ситуацій взаємодії. У студентів значно підвищується професійний інтерес, актуалізуються наявні знання, закріплюються навички педагогічного аналізу й узагальнення, розвиваються педагогічні здібності.

Таким чином, моделювання фрагментів виховних заходів, включення студентів у ситуації професійної спрямованості дають змогу сформувати основу рольової поведінки майбутнього вчителя-вихователя.

3. *Удосконалення практичних умінь і навичок організації виховних справ під час педагогічної практики в школі.*

Учитель як вихователь повинен не тільки професійно володіти знаннями, а й уміннями майстерно здійснювати виховну діяльність, орієнтуватися у різних виховних системах.

Основною метою педагогічної практики є формування в студентів уміння застосовувати в педагогічній діяльності науково-теоретичні знання, здобуті при вивченні психолого-педагогічних дисциплін, розвиток у майбутніх вихователів інтересу до педагогічної діяльності.

Оволодіння типовою моделлю організації виховних заходів відбувається під час педагогічної практики з позакласної виховної роботи в школі.

У період проходження педагогічної практики «Пробні уроки та заняття» студенти проводять виховні заходи не тільки в межах класу, але й загальношкільного плану: свята «Прощання з Букварем», інтелектуальні ігри «Найрозумніший», ерудит-шоу тощо.

Під час переддипломної практики студенти управляють виховним процесом протягом більш тривалого часу, набувають практичного досвіду розв'язання виховних задач у нестандартних умовах навчально-виховного процесу, удосконалюють проєктувальні, конструктивні, комунікативні та організаторські вміння й здібності.

Таким чином, під час названих видів педагогічної практики закладаються основи для подальшого розвитку професійної виховної майстерності фахівця в умовах самостійної педагогічної діяльності.

4. Поглиблення теоретичних знань, формування практичних умінь майбутніх вчителів-вихователів у позааудиторній роботі.

У роботі циклової комісії викладачів психолого-педагогічних дисциплін склалася певна система різноманітних позааудиторних заходів професійного спрямування, головна мета яких сприяти професійному зростанню майбутніх учителів. Завдання, які ставлять перед собою викладачі, такі: розкрити грані педагогічної професії, поглибити й посилити інтерес студентів до неї; розвивати педагогічні здібності й нахили майбутніх учителів, формувати прагнення до самоосвіти й постійного самовдосконалення.

Зупинимося на стислій характеристиці окремих заходів, які вже стали традиційними в діяльності викладачів циклової комісії.

Щорічно у вересневі дні проводяться заходи, присвячені В.О. Сухомлинському. Це усний журнал «Павлівський добротворець» (для першокурсників), відеожурнал «Сонце Сухомлинського», читацька конференція за книгою «Серце віддаю дітям» (для другокурсників), майстер-клас «У світі казки чарівної» (для третьокурсників), педагогічні читання (для студентів випускних курсів). У поточному навчальному році педагогічні читання проведено за темою «Аспекти формування і збереження дітей у педагогічній спадщині В.О. Сухомлинського».

Змістовними були відеожурнали, присвячені видатним педагогам минулого і сучасності, а саме: «Школа над Россю», під час якого студенти відкрили для себе таємниці великого Вчителя й Мрійника, Добротворця, генератора ідей і скульптора дитячих душ, Прометея

вчительського роду Олександра Антоновича Захаренка; «Педагог, людина, громадянин», присвячений А.С. Макаренку, сторінки якого відкрили студентам 3-4 курсів нові грані життя й педагогічної діяльності видатного педагога-майстра.

Корисними щодо підготовки студентів до проведення виховних заходів у початковій школі під час педагогічної практики й у майбутній роботі як вчителя-класовода, організатора дитячого колективу є майстер-класи, тренінги, які сприяють поглибленню знань студентів про сучасні технології виховання, форми організації виховної роботи, умови ефективності виховних справ, а також формування практичних умінь та навичок. Так, наприклад, студенти-другокурсники вчилися розробляти сценарії інтелектуального калейдоскопу, моральних практикумів «Твори добро, бо ти людина», «Будь природі другом; ерудит-шоу «Вони прославили наш край», «Інтелектуальне асорті», гри-подорожі «У світі казки-чарівної», заочної подорожі «Україна – рідний край», усного журналу «Сім чудес Донецького краю» тощо.

Професійному зростанню студентів четвертого курсу сприяють конкурси «Кращий за фахом», методичні ринги, свята «Сходінками до педагогічної майстерності». Беручи участь у таких заходах, студенти-випускники демонструють певні професійні вміння, акторські й організаторські здібності, загальну ерудицію.

Свято «Сходінками до педагогічної майстерності» може мати таку орієнтовну структуру: візитна картка команд-учасниць, інтелектуальна розминка, «Театр одного актора», «Встаньте, діти, встаньте у коло». «У світі казки чарівної» і т.п. Інтелектуальна розминка проводиться у формі бліц-опитування та передбачає виявлення загальної ерудиції й швидкості мислення майбутніх вчителів. Свої акторські здібності учасники свята демонструють у «Театрі одного актора», читаючи гуморески на шкільну тематику, а також у ляльковій виставі за мотивами казок (за сучасною технологією казкотерапії). Організаторські здібності й уміння майбутніх учителів виявляються при проведенні ними ігор із залом (з уболівальниками, глядачами).

Популярною формою професійної підготовки майбутніх вчителів є зустрічі з досвідченими вчителями міста, з представниками педагогічних династій, із ветеранами педагогічної праці. Під час зустрічі з учителем-методистом О.В. Зіровою студенти-третьокурсники позна-

йомились із досвідом застосування проектної технології у виховній роботі з учнями початкових класів, отримали цінні поради щодо організації проектної діяльності молодших школярів у позаурочний час. Учитель-методист Т.Б. Гелетій поділилась досвідом організації морального виховання молодших школярів, розвитку їх творчих здібностей.

Крім названих заходів, викладачами психолого-педагогічних дисциплін періодично (переважно під час декади циклової комісії) організуються конкурси й презентації творчих проектів студентів, виставки кращих зразків сценаріїв виховних заходів для молодших школярів і учнів п'ятих-дев'ятих класів, розроблених студентами третіх-четвертих курсів.

Отже, описана система роботи дозволяє забезпечити якісну підготовку майбутнього вчителя-вихователя, з розвиненими творчими здібностями, достатнім рівнем професійної компетентності, конкурентоздатності, ерудованості, прагненням до безперервної освіти.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Веред Л.Г. Підготовка вчителя початкової школи до професійної діяльності / Вісник психології і педагогіки [Електронний ресурс] : Збірник наук. праць / Педагогічний інститут Київського університету імені Бориса Грінченка, Інститут психології і соціальної педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка. – Випуск 5. – К., 2011.
2. Дубасенюк О.А. Професійна підготовка педагогічних працівників: наук.-метод. зб. / О.А. Дубасенюк. Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України, Житомир. держ. пед. ун-т ім. І. Франка. – К. – Житомир, 2000.
3. Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності: Монографія / О.А. Дубасенюк, Т.В. Семенюк, О.Є. Антонова – Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т, 2003.